

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚW. MICHAŁA

2. Czas powstania

przed 1376 r., XV w., XVI w.,
1850 r.

3. Miejscowość

POPĘSZYCE

4. Adres

Popęszyce

67-120 Nowe Miasteczko

nr działki: 223/1

nr ks. wiecz.: [REDACTED]

5. Przynależność administracyjna

województwo lubuskie

powiat nowosolski

gmina Nowe Miasteczko

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Popassiz (1295), Popscicz (1376)

Popschütz (1791), Poppschütz (1937)

Ropczyce, Popszyce (1945 1948)

7. Przynależność administracyjna do 31.12.1998 r

województwo zielonogórskie

gmina Nowe Miasteczko

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzym.-kat.pw. św. Marii

Magdaleny, ul. Polna 2

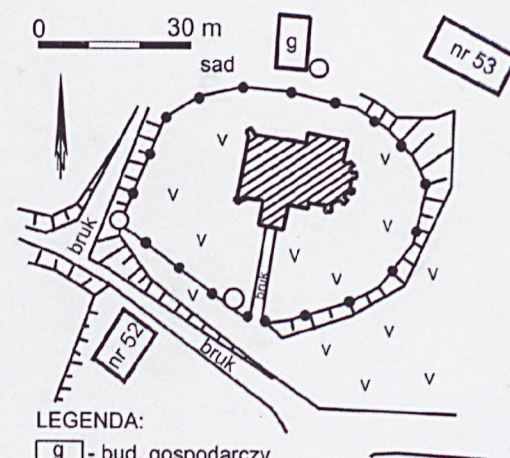
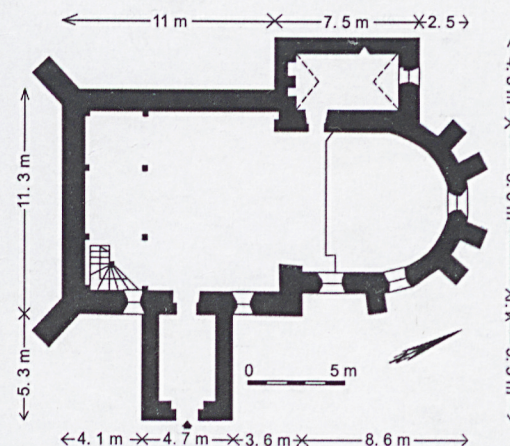
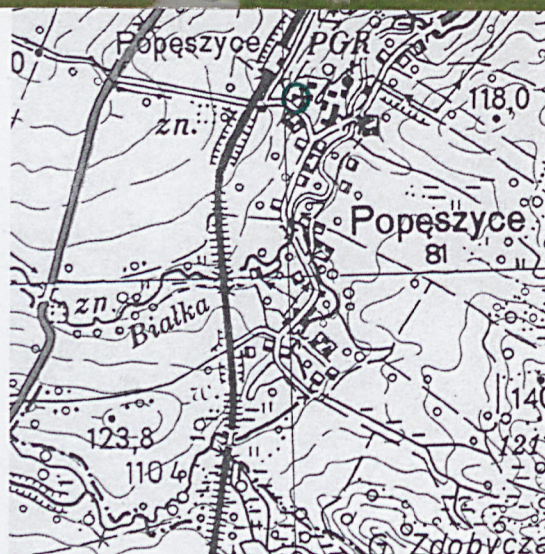
67 – 124 Nowe Miasteczko

9. Użytkownik i jego adres

filia w Popęszycach

10. Rejestr zabytków

nr: 1907 z dn. 19.04.71

LEGENDA:

g - bud. gospodarczy

plot. drew. na słupkach mur.

drzewo

trawa

Powstanie wsi datuje się na pocz. XIII w. Pierwszym wzmiankowanym w 1295 r. właścicielem był Petrus de Popasicz, protoplasta rodu Poppschütz. W 1331 r. wymieniany Bronisch von Pobsicz. W 1376 r. pojawiają się wzmianki o kościele wzniesionym w górnej części wsi. Prawdopodobnie w XIV w. we wsi wyodrębniły się dwa, potem trzy majątki rycerskie (dolny, górny i środkowy). Podział utrzymał się do 1945 r.

Popęszyce Górne – najstarsza część wsi należała do rodu von Poppschütz prawdopodobnie do 1568 r. – śmierć Bartscha, lub do śmierci jego żony Małgorzaty w 1568 r. W 1591 r. wieś zakupił Otto von Zeidlitz – prawdopodobnie wraz z częścią środkową; dziedziczył po nim syn Hans. Po jego śmierci Popęszyce Górne odziedziczył syn Ferdynand Siegmund, Środkowe – córka Anna Dorothea. W 1693 r. majątek górny kupiła rodzina von Knobelsdorff, budując klasycystyczny dwór. W tym czasie we wsi wzmiankowano folwark, posiadłość parafialną, 2 młyny wodne Kościół 108 mieszkańców.

W 1826 r. w posiadanie górnej części wsi wszedł porucznik Karol Beniamin Bräuer, w 1868 r. wymieniana jest rodzina Zippel, od 70-tych lat XIX w. – Luiza Paulina Knoch, ok. 1930 r. – Joachim Burchardt.

Czas powstania kościoła wzmiankowanego w 1376 r. jest nieznany, prawdopodobnie jest to 1 poł. XIV w., na co wskazuje archaiczna, wczesnogotycka forma budynku. Przebudowywany był w XV i XVI w. Ostateczny kształt otrzymał ok. 1850 r. (dobudowanie kruchty, drewnianej wieżyczki i ceglanych gzymsów).

SYTUACJA.

Wieś położona w powiecie nowosolskim, na pd. od Nowego Miasteczka, przy linii kolejowej (Nowe Miasteczko - Przemków), nad rzeką Biała Woda. Wieś o kierunku południkowym, kościół znajduje się w jej centrum, po pn. stronie skrzyżowania z brukową drogą lokalną, prowadzącą na zach. - do miejscowości Szyba. Na pn. od zespołu – dawny folwark.

Kościół orientowany, usytuowany jest na lekko wzniesionym terenie, na owalnym placu otoczonym płotem drewnianym, mocowanym na murowanych słupkach i cokole. Bramka znajduje się pośrodku pd. części ogrodzenia, flankowana jest parą lip. Cały teren porasta trawa.

MATERIAŁ. KONSTRUKCJA. TECHNIKA.

Ściany murowane z kamienia polnego i cegły, tynkowane obustronnie. Gzymsy koronujące – ceglany, gzymsy kruchty – wypracowany w tynku. Ściany wieży i szczyt wsch. korpusu – szalowane drewnem. We wnętrzu ściany tynkowane, malowane, o bardzo nierównej powierzchni. Empora organowa drewniana, niesiona na konstrukcji słupów, współczesna.

Posadzki i podłogi: w kościele współczesna posadzka ceramiczna z kwadratowych płyt w odcieniach brązowych. Prezbiterium wzniesione nad poziom posadzki kościoła za pomocą drewnianego podestu. Na emporze organowej – podłoga z desek.

Schody: na emporę organową współczesne, policzkowe, zabiegowe. Na strych strome schody policzkowe, pełne.

Sklepienia i stropy: w nawie głównej i prezbiterium – ceramiczne sklepienia łukowe (zapewne kolebka) osłonięte współcześnie stropem podwieszony z pułapem deskowanym cienkimi listewkami. W zakrystii – kamienne kolebka o ostrołukowym wykroju archiwolty. W kruchcie podwieszony strop drewniany z deskowanym pułapem. W wieży strop belkowy typu nagiego.

Więźba dachowa – drewniana, mieszana, w jednym wiązarze łącząca płatwiowo - kleszczową z dwiema ścianami stolcowymi (stolce stoją bezpośrednio na tramach) z rozporowo - zatrzałową; wiązary dodatkowo usztywnione mieczami; przy wieży dodatkowo wprowadzone krzyże św. Andrzeja i zastrzały wzmacniające krokwie.

Pokrycie dachowe – na wszystkich dachach i okapach - współczesna dachówka ceramiczna, karpiówka, ułożona podwójnie w koronkę.

Otwory okienne: otwory okienne przysadziste, nieco zróżnicowane w proporcjach, w kształcie stojącego prostokąta zamkniętego łukiem ostrym, w szeroko rozglifionych, głębokich węgarach; ościeżyna okna okrągłoluczna. Okna drewniane, okrągłoluczne, krosnowe, jednodelne, wielopodziałowe; w górnej części – promienisty układ szprosów.

Drzwi zewnętrzne: główne drzwi wejściowe – jednoskrzydłowe, zamknięte łukiem odcinkowym, deskowo - listwowe na zawiasach pasowych.

Drzwi wewnętrzne: - z kruchty do nawy – umieszczone w arkadowym otworze drzwi prostokątne, jednoskrzydłowe, współczesne, kasetonowe; nadświetle okrągłoluczne, szklone, z promienistym układem szprosów. Do zakrystii drzwi jednoskrzydłowe, deskowo - listwowe na zawiasach pasowych.

Dalszy ciąg opis na załączniku nr 1

14. Kubatura 1090 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 290 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne kościół ewangelicki	17. Użytkowanie obecne kościół katolicki
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja - 1997 – 2005 – wymiana pokrycia dachowego, wykonanie nowych ceramicznych posadzek, wykonanie stropu drewnianego nad wnętrzem nawy i prezbiterium, wykonanie konstrukcji empory organowej wraz ze schodami, ławek, stolarki drzwi.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan techniczny wszystkich elementów budynku bardzo dobry. W ostatnim dziesięcioleciu wymieniono; pokrycie dachowe, posadzkę, stolarkę drzwi, ławki, emporę organową wraz ze schodami, sklepienie zasłonięte zostało stropem drewnianym.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie ⇒ bieżące remonty pod nadzorem konserwatorskim.	

<p>21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Katalog zabytków sztuki w Polsce. Województwo zielonogórskie, oprac. T. Chrzanowski, M. Kornecki, 1958; mpis Archiw. WUOZ Zielona G., , sygn. 5217 - Akta metrykalne z lat 1670 – 1763, rzymsko -katolickie - Archiw. Archidiecezjalne i Biblioteka Kapitulna, ul. Kanonia 12, 50-329 Wrocław <p>- akta mmtryla</p>	<p>24. Uwagi różne.</p> <hr/> <p>25. Opracował</p> <p>tekst ..... PDZ „ALMA” Jacek Sawiński, 30.07.2007 r. <i>Sawiński</i></p> <p>plany i rysunki ..... PDZ „ALMA” Jacek Sawiński, 30.07.2007 r. <i>Sawiński</i></p> <p>zdjęcia ..... PDZ „ALMA” Jacek Sawiński, 30.07.2007 r. <i>Sawiński</i></p> <p>miejsce przechowywania negatywów: archiwum PDZ „ALMA”</p> <p>Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego</p>
<p>22. Bibliografia</p> <ul style="list-style-type: none"> - H. Lutsch, <i>Verzeichniss der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien</i>, Bd.III, Die Kunstdenkmäler der Reg. Bezirk Liegnitz, Breslau 1891 - G. J. Knie, <i>Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der König.Preus. Provinz Schlesien</i>, Breslau 1845 - <i>Adressbuch für die Städte Neusalz a.Oder, Freystadt, Beuthen, Neustädtel und Deutsch Wartenberg</i>, Neusalz 1925 - Kodeks Dyplomatyczny Śląska, wyd. K. Maleczyński, A. Skowrońska, t. I-III, Wrocław 1964 - T. Andrzejewski, L. Palczak, <i>Dzieje powiatu nowosolskiego. Wybór źródeł i materiałów</i>, Nowa Sól 2001. CD T. Andrzejewski, <i>Miejscowości powiatu nowosolskiego. Rys historyczny</i>, Nowa Sól 2004 	<p>26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)</p>
<p>23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)</p> <p>pocztówka z 4 obiektami z miejscowości Popęszyce, m. inn. z kościołem lata 1925 - 40 – www.wroclaw.hydral.com.pl</p>	<p>27. Załączniki</p> <ul style="list-style-type: none"> * wkładka nr 1: cd. opisu, spis materiału fotograficznego, zdjęcia * wkładka nr 2 – 3: zdjęcia * wkładka nr 4 – pocztówka z Popęszyc z widokiem kościoła, 1925 - 1940

1. Miejscowość POPEŚZYCE gm. Nowe Miasteczko, pow. nowosolski, woj. lubuskie	2. Obiekt (nazwa jak na karcie) KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚW. MICHAŁA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) cd. opisu, spis materiału fotograficznego, zdjęcia
---	--	--

RZUT: Budynek na rzucie prostokąta, z prostokątnym, nieco węższym prezbiterium zakończonym pięciobocznie, oszkarpowanym. Między ścianę korpusu a pierwszą szkarpę pn. wbudowana duża, prostokątna zakrystia, wysunięta prze lico ściany pn. korpusu. Od południa – duża, prostokątna kruchta, ustawiona prostopadłe do korpusu. Ściana zach. wzmocniona parą szkarp narożnych. Korpus i prezbiterium pierwotnie nakryte sklepieniem łukowym, obecnie zasłoniętym podwieszonym, drewnianym stropem; podobny strop w kruchcie,

BRYŁA niewielka, niska, znacznie rozczłonkowana. Prostopadłościenny korpus nakryty dachem dwuspadowym, w części zach. zwieńczonym wieżyczką na rzucie kwadratu, nakrytą namiotowym, czterospadowym hełmem. Prezbiterium nieco niższe, nakryte wielopołaciowym dachem namiotowym. Parterowa kruchta nakryta dachem dwuspadowym, parterowa zakrystia – pulpitem; obydwie dachy osadzone nieco poniżej gzymsu dachu głównego. Naroża ściany zach. i krawędzie prezbiterium – oszkarpowane; szkarpy masywne, na rzucie prostokąta, zachodnie-jednostopniowe, zakończone w połowie wysokości ściany, szkarpy prezbiterialne, dwustopniowe, sięgające ok. $\frac{3}{4}$ wysokości korpusu. Ściana prezbiterium poprzedzona cokołem wyodrębnionym uskokiem.

ELEWACJE: rozwiązane funkcjonalnie, gładko otynkowane, zwieńczone ceglany gzymsem okapowym.

Fasada – elewacja pd. – pośrodku ściany korpusu – ściana obszernej kruchty, przepruta otworem drzwi zamkniętym łukiem odcinkowym. Szczyt wydzielony płaskim pasem tynku. Po bokach, w ścianie korpusu – para wąskich, zamkniętych łukiem okrągłym okien, umieszczonych w ostrołukowych, szeroko rozglifionych otworach. Zach. krawędź ściany ujęta narożną szkarpą sięgającą około połowy wysokości ściany, osłoniętą okapem z dachówki.

Elewacje prezbiterium – ściany na niskim cokole, obiegającym również szkarpy, wyodrębnionym uskokiem. Szkarpy murowane przy krawędziach ścian, dwuskokowe, z okapami osłoniętymi dachówką. Między szkarpami pd. i wsch. – wąskie, okrągłolucznie zamknięte okna umieszczone w ostrołukowych szeroko, rozglifionych otworach okiennych – łącznie trzy

okna. Do elewacji pn. prezbiterium przylega obszerna, prostokątna zakrystia o ścianach gładkich, pozbawionych otworów okiennych.

Elewacja pn. – ślepa, od zach. ujęta szkarpą narożną.

Elewacja zach. – ślepa, ujęta narożnymi szkarpami.

WNĘTRZA ; salowe wnętrze korpusu i nieco węższe wnętrze prezbiterium nakryte płaskim, podwieszonym stropem drewnianym. Ściany nierówne, odchylone od pionu. Podłoga prezbiterium podniesiona za pomocą drewnianego podestu. W zach. części korpusu – współczesna empora organowa na drewnianych słupach. Zakrystia sklepiona jest ostrołukowym sklepieniem kolebkowym; ostrołuczny otwór drzwi otwarta do prezbiterium; w ścianie pd. – kamienne lavabo w ostrołukowej niszy,

WYPOSAŻENIE: gotycki ołtarz rzeźbiony: tryptyk z predellą, manierystyczne epitaforium płaskorzeźbione z wolnostojącymi figurkami donatorów – na ścianie pn., drewniana ambona i chcielnica. Pozostałe wyposażenie współczesne. **Instalacje** – elektryczna.

SPIS MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO

1. Widok kościoła od pd.- fasada
2. Widok od pd.zach.
3. Prezbiterium – widok od pd.wsch.
4. Elewacja pn. – widok od pn.wsch.
5. Elewacja pn. – widok od pn.zach.
6. Fragment gzymsu okapowego korpusu
7. Okno w pd. części prezbiterium
8. Okno we wsch. części prezbiterium
9. Wnętrze kościoła – widok w kierunku prezbiterium
10. Prezbiterium – widok z empory organowej
11. Zach. część nawy – widok od wsch.
12. Ściana pd. kościoła – widok z empory organowej
13. Narożnik ściany między nawą a prezbiterium – część pn.
14. Wnętrze zakrystii – widok w kierunku wsch.
15. Otwór drzwi z zakrystii do prezbiterium
16. Lavabo w pn. ścianie zakrystii
17. Schody na emporę – widok z góry
18. Konstrukcja dachowa

2.

3.

4.

5.

1. Miejscowość

POPĘSZYCE

gm. Nowe Miasteczko, pow. nowosolski, woj. lubuskie

2. Obiekt (nazwa jak na karcie)

KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚW. MICHAŁA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
zdjęcia

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

1. Miejscowość

POPĘSZYCE

gm. Nowe Miasteczko, pow. nowosolski, woj. lubuskie

2. Obiekt (nazwa jak na karcie)

KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚW. MICHAŁA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
zdjęcia

13.

14.

15.

16.

17.

18.

1. Miejscowość

POPĘSZYCE

gm. Nowe Miasteczko, pow. nowosolski, woj. lubuskie

2. Obiekt (nazwa jak na karcie)

KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚW. MICHAŁA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

pocztówka z Popęszyc z widokiem kościoła

1925 - 1940

